

فیسق، پیناسه‌ی، جوړه‌کانی، زیانه‌کانی، وه‌ئوانه‌ی که فاسقن

م / عبدالکریم محمد قادر

ئیمام وخه‌طیبی مزگه‌وتی

ئیمان له سلیمان

له هه‌ندیکی، ئەوکه‌سه هه‌رچییه‌ک بیټ
پیاو بیټ یان ئافرته ده‌سه‌لاتدار بیټ
یان بی ده‌سه‌لات، ده‌وله‌م‌ه‌ند بیټ یان
هه‌ژار سپی پیست بیټ یان ره‌ش پیست
که ئەو سیفه‌تانه‌ی تیدا بوو که نیشانه‌ن
بو فاسق ئەوه ئەو که‌سه که‌سیکی
فاسقه))، هه‌روه‌ها (فسق) به‌و که‌سه‌ش
ده‌وتریت که‌گونه‌هاو تاوانی گه‌وره‌و بچوک
ئه‌نجام بدات و به‌رده‌وام بیټ له‌سه‌ری،
له‌پاستی دا به‌مشک ده‌وتریت: (فویسیقه)
له‌به‌ر ئەوه‌ی گیانداریکه سیفه‌تی پیسی و
خه‌بیثی تیدا به‌هه‌ر له‌به‌ر ئەوه‌یه که
پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌فه‌رموویت:

(وإن الفویسقة تضرم علی الناس بیته‌م أو
بیوتهم)^(۱).

واته: (مشک بکوژن، چونکه سیفه‌تی
پیسی تیدا به‌هه‌ر که‌سی فاسقیش هه‌ر

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على
نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين .
موسلمانانی خو‌شه‌ویست ده‌مانه‌ویت له‌م
بابه‌ته‌دا باسی فاسق بکه‌ین و بزانی
به‌کی ده‌وتریت فاسق، وه‌چه‌ند جوړی
هه‌یه سزاو حوکمی شه‌ری چییه بو
فاسقه‌کان له دنیا و دواروژدا، وه‌ زیانی
که‌سی فاسق چییه بو سه‌ر خو‌ی و
کو‌مه‌لگه‌کی؟

إن شاء الله به‌شیوه‌یه‌کی پوخت پرونی
ده‌که‌ینه‌وه .

له‌پاستی دا ئەوه‌ی زور به‌کار دیت بو
پیناسه‌ی فاسق ئەوه‌یه که ده‌وتریت:
(فاسق به‌زوری ئەو که‌سانه ده‌گریته‌وه
که گو‌پرايه‌لی شه‌ری خویان کرد بیټ
إقراریان به‌شه‌ری خوا کرد بیټ پاشان
به‌ره‌زامه‌ندی خو‌ی واز به‌ینی له گو‌پرايه‌لی
کردنی زوریک له‌حوکه‌مه شه‌ریه‌کان یان

(۱) (صحیح سنن أبي داود: ۳۷۳۲).

دۆزهخ ده بیئت به ئەندازەى ئەو تاوان و خراپە کاریانەى که هەیه تی دواى ئەوه به هۆى ئیمانە که یه وه یان به گویره ی ئیمانە که ی له دۆزهخ پزگاری ده بیئت، ئەم جوړه فسقه ش بوونى زۆره له نیو کومه لگه ی مسولمانان وه کو جنیودان به موسلمانان و فیتنه یی کردن و..... هتد .

کیئن نه و که سانه ی که فاسقن:

ئەوانه ی که فاسقن زۆرن، به لام له گرنگترینیان ئەمانه ن:

١- إبلیس: له عنه تی خواى له سه ر فاسقه له بهر ئەوه ی یه که م که س بوو که گوپرایه لى خواى گه وره ی نه کرد کاتى خواى گه وره پیی فه رموو:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ﴾ [الكهف: ٥٠].

واته: کاتى ووتمان به فریشته کان که سوجه ی ریز بو ئاده م ببه ن هه موویان سوجه یان بو برد ته نها إبلیس نه بیئت که له کومه له ی (جن) ه سوجه ی نه برد و فاسق بوو به رامبه ر فه رمانى خواى گه وره .

به هه مان شیوه زۆریک له تاوانه کان یان هه ندیک له تاوانه پیسه کان ئەنجام ئەدات به ئاره زووی خو ی له بهر ئەوه پیی ده وتریئت که سیکی فاسق، چونکه هه رکه سیك تاوان ئەنجام بدات و په شیمان نه بیته وه و به رده وام بیئت له سه ری ئەوه ده بیته سیفه تیکی ناشیرین بو ئەو که سه و به که سیکی سیفه ت ناشیرین ده ناسریئت، هه ر بو یه جیگه ی خو یه تی که پیی بوتریئت فاسق.

فسق ده کریئت به دوو به شه وه:

١- فسقى گه وره: (که خاوه نه که ی له چوارچۆه ی ئیسلام ده چیته ده ره وه)، که هه ر که سیك ئەنجامی بدات و به رده وام بیئت له سه ری و په شیمان نه بیته وه و به و حاله یه وه بمری ئەوه پاشه پوژیکی ترسناک چاوه پوانیان ده کات ئەویش چوونه ناو ئاگری دۆزهخه به هه تاهه تایى په نا به خوا. وه کو هاوبه ش بریاردان بو خواى گه وره و کوفرکردن و دوو پوو یی له بواری بیروباوه پردا....

٢- فسقى بچوک: ئەم جوړه فسقه ناگاته ئەو راده یه یی که خاوه نه که ی له دین به ده ر بیئت به لام موسته حه قى چوونه

هروهک خوی گه وره ده فهرموویت:
 ﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ
 لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا
 كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ
 الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ﴾
 [الحديد: ۱۶].

واته: ئایا کاتی ئه وه نه هاتووه بو
 ئه وانیه که ئیماندارن دلّه کانیان خشوعی
 تیا دروست بیّت بو یادی خوا، بو ئه
 حقه ی که خوی گه وره نار دوتیه
 خواره وه بو سهر پیغه مبه ر ﷺ که
 بریتی یه له قورئان وسوننه ت، پاشان
 وه کو ئه هلی کیتاب مه بن کاتی ئاموژگاری
 خیر ده کران به لام وه ریان نه گرت و
 روژگاری ته مه نیان دریژه ی کیشا
 هه تا وه کو وای لیّه ات به گو پرایه لی
 نه کردنیان بو شه رعی خوا دلّیان ره ق و
 زوربه یان فاسق بوون.

هر بو یه له شه رعی خوادا له هه فته یه کدا
 روژیک دانراوه که هه یینی یه بو ئه وه ی
 ئاموژگاری موسلمانان بکریت، ئه گه ر بیّت
 و موسلمانان ئاموژگاریه کان وه رنه گرن و
 به گو ییان نه که ن ئه وانه ته مه نیان به فیرو
 ده روات و دلّکانیان ره ق ده بیّت و

که واته: ئه وانیه که فه رمانی خوی
 گه وره جیّ به جیّ ناکه ن إبلیس ئاسا
 فاسقن و شوینکه وته ی رپیازو رپیچکه ی
 شه یتان و إبلیسن هه مان چاره نووسیان
 هه یه له قیامه تدا ئه گه ر تو به نه که ن و
 نه گه رینه وه بو لای خوی گه وره .

۲- که سانی بیّ باوه ر فاسقن: هه روهک
 خوی گه وره ده فهرموویت:
 ﴿وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ
 بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ﴾ [البقرة: ۹۹].

واته: سویند بیّت به خوا ئیمه بیگومان
 نیشانه و ئایه تی روونمان بو تو داگرتوه
 ئه ی محمد ﷺ که س بیّ باوه ر نابیّت
 پیّی جگه له فاسقه کان نه بیّت .
 ئه وانیه ده روون نه خوش و یاخی بوون
 له فه رمانی خوا.

که واته: ئه وانیه که باوه ر ناهینن
 به قورئان و ئیسلام و شوینی ناکه ون و
 کار به به رنامه و رپیازیکی جگه له ئیسلام
 ده که ن ئه وانه بیّ باوه رو کافرن.

۳- ئه هلی کتاب له گاورو جوله که
 ئه وانیه باوه ر ناهینن به پیغه مبه رایه تی
 (محمد) ﷺ ئه وانه فاسقن .

به‌رنامه و پریازیکی جگه له شه‌رعی خوا
بکه‌ویت ئه‌وانه فاسقن.

۶- هر پیاویک بوختان بکات بو
ئافرته‌یکی ئیماندارى داوین پاک وتومت
بارى بکات به‌زینا وه‌چوار شاهیدی نه‌بیئت
بو ئه‌و تومت ته‌ ئه‌وا ئه‌و پیاوه که‌سیکی
فاسقه، هر وه‌ک خواى گه‌وره
ده‌فه‌رموویت:

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا
بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا
تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ
الْفَاسِقُونَ﴾ [النور: ۴].

واته: ئه‌وانه‌ی بوختان بو ئافرته‌ی داوین
پاک ده‌که‌ن و چوار شاهیدیان نه‌هیناوه
بو راستی قسه‌که‌یان ئه‌وه هه‌شتا
جه‌لده‌یان لی بده‌ن، وه‌ به‌هه‌میسه‌یی
شاهیدیان لی وه‌رناگیرئ ئه‌وانه که‌سیکی
فاسقن.

تومت بارکردنی ئافرته‌تانی داوین پاک و
پیاوانی داوین پاوین له‌ناو کوومه‌لگه‌دا زور
ده‌بینریئت به‌بی ئه‌وه‌ی چوار شاهید
هه‌بیئت بو ئه‌و تومت ته‌، که‌سانی موجریم و
فاسق شه‌هاده‌یان له‌لای خواى گه‌وره
قه‌بول نییه‌، ئیلا مه‌گه‌ر توبه‌یه‌کی

سه‌ره‌نجامیش وه‌ک ئه‌هلی کیتاب دل‌یان
ره‌ش و ره‌ق ده‌بیئت و یاخی ده‌بن و
فاسق ده‌بن په‌نا به‌خوا.

۴- ئه‌وانه‌ی دوو‌پوون فاسقن: هر وه‌ک
خواى گه‌وره ده‌فه‌رموویت:
﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ [التوبة: ۶۷].

واته: ئه‌وانه‌ی که‌دوو‌پوون بیگومان ئه‌وانه
فاسقن و یاخی بوون .

مونا‌فیق ئه‌وانه‌ی به‌پواله‌ت موسلمان و به
دل کافرو بی باوه‌رن ئه‌وانه فاسقن.

۵- ئه‌وانه‌ی شوین هه‌واو ئاره‌زوو بکه‌ون
و حوکم بکه‌ن به‌جگه له‌شه‌رعی خوا،
هر وه‌ک خواى گه‌وره ده‌فه‌رموویت:
﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ
الْفَاسِقُونَ﴾ [المائدة: ۴۷].

واته: ئه‌وانه‌ی حوکم به‌شه‌رعی خوا ناکه‌ن
و شوینی هه‌واو ئاره‌زووی خوین که‌وتون
ئه‌وانه فاسق و یاخی بوون له‌فه‌رمانی
خوا.

که‌واته: ئه‌وانه‌ی که‌حوکم ناکه‌ن به‌و
شه‌رعی که‌خواى گه‌وره وه‌کو به‌رنامه
بو ژیانى مروقه‌کانی داناوه وه‌شوینی
هه‌واو ئاره‌زووی خوئی که‌وت له‌وه‌ی شوین

باوکی خوئی هه لکرد به هوئی فیتنه ی
خیزانه که یه وه، هر بوئه خوی گه وره
ئه و که سانه ی ئه وه ئیشیانه به فاسق ناو
ده بات، چونکه هر فاسقه ئیشی پیس و
کارو گوفتاری نه شیایوی لی ده وه شیته وه .

۸- ئه وانه ی جنیو ئه دن به موسلمانان
به هوئی ئه و جنیو دانه یانه وه موسلمانان
ئازار ئه دن و خیزانی خوئیان ئازار ئه دن
منداله کانیا ن ئازار ئه دن و دوست و
هاورپیکانیا ن ئازار ده دن و هاوسی کانیا ن
ئازار ده دن، هر بوئه پیغه مبه ری
خوا ﷺ ده فهرموویت:

(سباب المسلم فسوق، و قتاله کفر) (۳) .

واته: جنیودان به موسلمانان فسقه و
کوشتنی کوفره .
ئه مرۆ له ناو کومه لگای موسلماناندا ئه م
دیاردیه زۆر باوه تهنانه ت وای لی هاتوووه
له جیاتی سه لام کردن له یه کتر جنیو
به یه کتری ئه دن .

۹- ئه وانه ی له کاتی شاهیدی داندایان
له کاتی نوسیندا کاتی ده کریت به کاتب
زیان ده گه یه نن به خاوه ن حه ق و خیانه ت

(۲) (متفق علیه، وانظر: ۳۵۹۵).

پاسته قینه بکه ن و جاریکی تر
نه گه پینه وه سه ر ئه وکاره یان .

۷- النمام ((ئه وانه ی قسه ده هی نن و قسه
ده به ن و نیوانی خه لکی تیک ده دن))
فیتنه گیپ: هه روه ک خوی گه وره
ده فهرمووی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ
فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا
عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ﴾ [الحجرات: ۶] .

واته: ئه ی ئه وانه ی که باوه پتان هیناوه
ئه گه ر که سیکی فاسق هه والیکی گرنگی
بو هینان ئه وه یه کسه ر بروی پی مه که ن،
به لکو سه رهنج به دن و لی بکو لئه وه تا
بو تان پوون ده بیته وه که پاسته یان
درویه، نه وه ک به هوئی هه والی ئه م
فاسقه وه ئازارو ناخووشی و گیروگرفت بو
خه لکی دروست بکه ن به نه زانی، جا دوای
ئه وه په شیمان ببه وه له و کاره ی که پیی
هه ستاون .

به پاستی زۆر خه لک کوژرا به هوئی
قسه هینان و قسه بردنه وه، زۆر که سی بی
تاوان زۆر ئافره تی داوین پاک ته لاق درا،
زۆر باوک ئازار درا له لایه ن
منداله کانیه وه، زۆر پیاو پشتی له دایک و

۳- که سی فاسق ده رچووی قوتا بخانه ی (بلیس) ه و شوین ئه و که وتووه .

۴- که سی فاسق هه میشه له ناخی خویدا که سیکی بیزارو ماندووه به هوئی ئه و کارو ره فتاره خراپانه ی که به رده وام دووباره یان ده کاته وه .

۵- که سی فاسق که سیکی یاخی بوو و سه رگه ردا نه به وه ی که له گوپرایه ل بوونی بو دینی خوا یاخی یه و شوین که وته ی شه ی تانه .

۶- که سی فاسق که سیکه بو کومه لگه میکروپه، کومه لگه تووشی چه نده ها نه خووشی و فه سادی ده کات .

۷- که سی فاسق زیان ده گه یه نیئت به خه لکی و هه ولئی نانه وه ی ئاشوب و فیتنه ئه دات له نیوان تاکه کانی ناو کومه لگا .

۸- که سی فاسق که سیکی ده م پیس و قسه پیس و په وشت پیسه، ده بیئه مایه ی ناخووشی و ئازار بو ئه و خه لگه ی که ئه م فاسقه یان تی دایه .

۹- که سی فاسق کوکهره وه ی هه موو سیفه تیکی ناشرینه له وانه (بی باوه ری، کوفر کردن، هاوبه ش برپاردان بو خوا،

ده که ن ئه وانه ی که ئه وه ئیشیان بیئت ئه وانه فاسقن په نا به خوا .

خوای گه وره ده فه رموویت:

﴿وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَّلُوا فِإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ﴾ [البقرة: ۲۸۲] .

واته: نابیئت زیان بده ن له خاوه ن حه ق نوسه رو شاهید، ئه گه ر زیانیان گه یاند به خاوه ن حه ق و خیانه تیان لی کردن ئه وه به پاستی (فسق) یان کردوه .

۱۰- هه ر که سیك تانه و ته شه ر له موسلمانان بدات به هه ر بیانوو یه ک بیئت ئه وه فسقی کردووه په نا به خوا .

ئه مه له گرنه گرتین جو ره کانی فسق بوون که هه ردوو جو ره که ی له خو گرتوه گه وره و بچوک .

* زیانی که سی فاسق له سه ر خوئی و

کومه لگه:

۱- که سی فاسق به وکارانه ی که ئه نجامی ئه دات زیان به خوئی ده گه یه نیئت و خوئی موسته حه قی ئاگری دوژه خ ده کات .

۲- که سی فاسق هه میشه له ناو خه لکی دا که سیکی بی پیزو بی شه خسیاته و کارو گو فتاره کانی پیس و نه گریس و شه ی تانییه .

*** حوکمی فاسق (فسقی گوره****به‌تایبه‌تی) له‌روژی قیامه‌تدا:**

خوای گوره ده‌فرموویت:

﴿وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ﴾ [السجدة: ۲۰].

واته: ئه‌وانه‌ی که فاسق بوون و فسقی گوره‌یان ئه‌نجامداوه وه‌کو(کوفر کردن، هاوبه‌ش برپاردان، منافق بوون له‌بیروباوه‌ردا) ئه‌وانه شوین و مولگه‌یان ئاگره‌و تیايدا ده‌میننه‌وه کاتی ئاگره‌که‌ی ناوی په‌لکیشیان ده‌کات به‌ره‌و لای ده‌رگای جه‌ه‌ننه‌م به‌ئقلی خو‌یان ده‌توانن ده‌رچن له‌ دوزخ، به‌لام هر کاتی نزیکی قه‌راغی دوزخ ده‌بنه‌وه دووباره فری ده‌درینه‌ ناوییه‌وه‌و پییان ده‌وتریت بچیژن عذاب و سزای ئاگره‌و ئاگره‌ی ئیوه به‌دروقتان ده‌زانی کاتی هه‌والیتان پی درابوو.

جا له‌ کو‌تایدا ماوه‌ته‌وه بلین پیویسته که‌سی فاسق بگه‌رپته‌وه بو‌لای خوای گوره و تو‌به‌ بکات و خو‌ی توشی ئه‌و سزایه نه‌کات که بو‌ی دانراوه په‌نا به‌خو،

فیتنه‌یی، خیانه‌ت کردن، جنیودان، شه‌ر کردن، ئازاردانی چوارده‌ور، بی‌ره‌وشت.....هتد).

۱۰-که‌سی فاسق نه‌خوشی و عیله‌ته بو‌خیزانی، بو‌چوارده‌وری، بو‌هاوسی‌کانی، بو‌کومه‌لگه‌که‌ی پیویسته بنبر بکریت.

حوکمی فاسق له‌شه‌ری خوادا**به‌شیوه‌یه‌کی گشتی:**

* حوکمی فاسق له‌دونیادا:

خوای گوره ده‌فرموویت:

﴿مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِيْنَةٍ أَوْ نَزَعْتُمْ مِنْهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أَصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيْخِزِيِ الْفَاسِقِينَ﴾ [الحشر: ۵].

واته: ئه‌و دارانه‌ی که بریتانه‌وه یان یان ئه‌وانه‌ی که‌وازتان لی هینا هه‌مووی به‌ئیزی خوابوو بو‌ئوه‌ی فاسقه‌کانی پی‌سه‌رشو‌ر و خه‌جاله‌ت بن.

که‌واته: سزاو حوکمی خوا بو‌ فاسقه‌کان له‌دونیادا ئه‌وه‌یه ده‌بی‌ت سه‌رشو‌رو خه‌جاله‌ت بکرین له‌هر کات وساتیکدا بی‌ت ئیلا مه‌گه‌ر تو‌به‌ بکه‌ن وبگه‌رپنه‌وه بو‌لای خوای گوره و وازبه‌ینن له‌و فسقانه‌ی که‌کردویانه، ئه‌گه‌ر نا ده‌بی‌ت سه‌رشو‌رپیان به‌چاوی خو‌یان ببینن.

له خواى گه وره ده پارپينه وه و ده ليين:
 خوايه گيان ليت ده پارپينه وه به ناوه
 جوان و سيفه ته به رزه كانت كه بمان
 پاريزى له ناگرى دوزه خ و له هه موو
 سيفه تيكي فسق گه وره بيت يان بچوك
 په حمان پى بكه و په حم به مردوومان
 بكه و خويمان و مندال و خيزانمان
 سه لامه ت بكه له عه زابى خو ت ■ آمين

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب
 العالمين
 وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله
 وصحبه وسلم.

سايته به هه شت
www.ba8.org